

la Bíblia, que sí es donen traduïdes, i amb els plantejaments divulgatius d'altres aspectes de l'edició. S'hi compila un glossari ben útil per al lector català modern (p. 117-129) i una bibliografia de les obres citades (131-140).

És llàstima que aquesta edició no hagi pogut divulgar algunes de les noves investigacions donades a conèixer en l'edició anterior, com la identificació del vell captaire, o la relació de les fonts principals de l'obra amb la formació que rebé Metge i amb els entorns en els quals es mogué l'autor. D'una altra banda, i encara que la factura del volum tendeix a primar l'accessibilitat al text per part d'un lector no necessàriament expert, l'edició també realitza algunes aportacions crítiques a l'estudi de l'obra. Tant a l'anotació com a dos apartats de la introducció es proposen possibles relacions intertextuals entre el LFP i diverses obres de Ramon Llull (p. 36-38), Boccaccio (vv. 14-16), Sèneca (vv. 98-99) i Agustí d'Hipona (vv. 744-79, 794-801, 840-845, 865-871, 938-945, 960-965, 996-1001, 1074-1079, 1099-1102). L'estudi de les fonts d'un text és sempre una qüestió delicada i a vegades difícil de resoldre. Una proposta no del tot evident en un determinat moment pot prendre força si es revisita amb altres ulls. Dit això, a qui signa no l'acaba de convèncer l'existència d'aquestes fonts. D'entrada, els termes "possible reminiscència" i "paralelisme", amb els quals s'introdueixen les cites d'aquests textos, no aclareixen la relació entre el suposat model i el passatge que en derivaria. Caldria diferenciar i especificar en cada cas, per exemple, entre manlleus o reescriptures literals i altres relacions menys directes, conceptuals, que podrien apuntar no a una font sinó a un motiu, tradició o línia de pensament, particularment si el contingut és doctrinal (com ara en els vv. 1096-1099). En aquest sentit, cal dir que l'editor ja assenyalava que l'accés de l'obra al pensament agustinianà es dóna normalment per mitjà de Boeci (p. 35). A qui ressenya aquesta edició se li fa difícil d'apreciar amb claredat els deutes del LFP amb Sèneca, Llull i Boccaccio, especialment en el cas de Sèneca, perquè no s'ofereix cap cita del text amb el qual es proposa que estan relacionats tot just dos versos del LFP. Sense negar taxativament aquestes propostes, costa d'admetre la presència de fonts en segments de text limitats si no van acompanyades de correspondències literals evidents; i més en una obra en la qual se'n troben en abundància amb d'altres textos que, a diferència del que ocorre amb els de Sèneca, Llull i Boccaccio, formen part de tradicions relacionades entre elles.

Albert LLORET
University of Massachusetts, Amherst

CANO GONZÁLEZ, Ana M^a (ed.) (2010): *Homenaxe al Profesor Xosé Lluís García Arias. Lletres Asturianas. Anexu I*. 2 vol. Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana, 1072 p.

Promoguts per l'Academia de la Llingua Asturiana, i amb motiu d'haver complert 65 anys, com diu en la presentació («Emprimando») la professora Ana María Cano, presidenta d'aquesta Academia, i catedràtica, com l'homenatjat, de la Universitat d'Uviéu, són dedicats aquests dos volums d'homenatge i gratitud a qui és considerat el pare de la filologia asturiana, Xosé Lluís García Arias, primer president de la dita Academia, càrrec que ocupà durant vint anys, temps en què, entre altres mèrits, es va dotar la llengua asturiana d'una normativa lingüística «pal llogru d'un estándar llingüísticu, d'una llengua moderna capaz de poder ser empregada en cualesquier situación y contestu de fala» (p. 9), que és una feina que requereix perícia lingüística i dedicació generosa a una llengua i una cultura. Per part nostra podem corroborar aquestes qualitats personals i també uns valors ètics personals d'humanitat i simpatia que no sempre són concomitants en les persones de la seva vàlua científica.

Precisament aquesta vàlua és palesa en la «Bio-bibliografía del Profesor Xosé Lluís García Arias», que segueix a la presentació, sobretot en el camp de la lingüística romànica en general, i particularment pel que fa a la filologia, la gramàtica —en els aspectes històric, descriptiu i normatiu—, la dialectologia, la lexicologia, l'onomàstica —sobretot la toponímia— i la sociolingüística asturiana. Cal dir en aquesta ocasió que *Estudis Romànics* ha publicat recensions de diverses obres del nostre homenatjat:

volum XXVII (2005), p. 340-342, *Gramàtica Històrica de la Llengua Asturiana*. Uviéu, Academia de la Llengua Asturiana, 2003 (a càrrec de J. Moran); volum XXIX (2007), p. 399-401, *Arabismos nel dominiu lingüísticu ástur*. Uviéu: Academia de la Llengua Asturiana, 2006 (a càrrec de Dolors Bramon); volum XXXI (2009), p. 396-404, *Propuestes etimolóxiques (1975-2000)*. Uviéu: Academia de la Llengua Asturiana, 2000 i *Propuestes etimolóxiques (2)*. Uviéu: Academia de la Llengua Asturiana, 2007 (a càrrec de Jordi Bruguera).

Els treballs inclosos en aquest homenatge (amb un total de 54), es presenten en cinc parts, repartides en un grup de dos, inclòs en el primer volum, i un altre de tres, en el segon.

En primer lloc, sota l'epígraf «Llingüística y Filoloxía» s'apleguen 19 treballs, de romanistes prestigiosos, que són dedicats sobretot a l'àmbit asturià i a la seva projecció en terres lleoneses i gallegues, en aspectes molt diversos i amb títols ben explícits:

Olga Álvarez Huerta, «Algunas consideraciones desde el latín a propósito del asturiano /úlo/»; Gotzon Aurrekoetxea, «Sobre la dialecticidad de los dialectos»; Éva Buchi, «Protorromance e idiorromance en los derivados asturianos en *de-* y en *des-*»; María Cristina Egido Fernández, «Léxico de indumentaria femenina y joyas en relaciones de bienes de la Maragatería, Cepeda y Órbigo (León-s. xvii)»; Héctor García Gil, «Les denominaciones de los meses del año nel dominiu lingüísticu asturiano-leonés»; Alfonso García Leal, «La lengua romance en el Reino de Asturias (718-910) a través de sus diplomas. Aspectos metodológicos y rasgos lingüísticos»; David García López, «Aportes a la derivación mediante los sufijos –LLUM e –ICULUM en el dominio lingüísticu ástur»; José Enrique Gargallo Gil, «Refranes del calendario y meteorológicos en el DGLA»; Gerold Hilty, «¿Existió, en la lengua del siglo XIII, un pronombre personal *io/ia* con la misma función que *gelo/gela?*»; Jens Lüdtke, «La semántica en la formación de palabras del asturiano»; Aurélie Merlan, «Sistemas de tratamiento en variedades astur-leonesas»; Dieter Messner, «Actos de censura fuera de y en diccionarios portugueses»; José Ramón Morala, «Notas de lexicografía histórica leonesa: léxico de la ganadería»; Carmen Muñoz Cachón & Liliana Díaz Gómez & Mercedes Alvarellos Pedrero & Ruth González Rodríguez, «La prosodia d'Asturies»; Paul O'Neill, «El morfoma en el asturiano: diacronía y sincronía»; Max Pfister, «Annotazioni alle *Propuestes etimolóxiques* (4)»; Nieves Sánchez González de Herrero, «¿*Neutro de materia* o masculinos? Un discutible testimonio medieval»; Joan Veny, «Paralelismos lingüísticos asturiano-catalanes»; Roger Wright, «Gontigius, Sagulfus, Domitria y el hijo de muchos otros buenos».

La II part, dedicada a la «Socioloxía y sociolingüística», comprèn els treballs següents, que es refereixen també al mateix àmbit lingüístic asturià i les seves projeccions:

Mercedes Brea, «O Mirandés, historia dunha resistencia»; James Fernández McClintock, «Sobre «La Dignificación de la Historia» y el Peso de las Categorías»; Xosé Antón González Riaño & Xandru Armesto Fernández, «Niveles de satisfacción del profesoraú de Llengua Asturiana y percepción del rendimiento del alumnaú: un estudiu empíricu»; Ángel Huguet Canalís & Cecilio Lapresta Rey & Xosé Antón González Riaño, «Lengua, poder y dominación. El caso asturiano»; Pablo Manzano Rodríguez, «La llingua asturiana nos centros asturianos d'América y Europa»; Moisés Selfa Sastre, «La normativización lingüística del asturiano y del catalán: relaciones de colaboración con entidades lingüísticas y culturales».

El tom II, comença amb la part III, dedicada a l'«Onomástica», que recull 13 treballs referents principalment a l'àmbit de l'homenatge, però no únicament, amb relacions diverses:

Maria-Reina Bastardas, «Topónimos en los refraneros meteorológicos asturianos»; Eduardo Blasco Ferrer, «España en Cerdeña. Toponimia paleohispánica y paleosarda: bide berriak»; Ana María Cano González, «Caltenimientu de los apellíos vinientes de xenitivu na antroponimia asturiana de güei»; Emili Casanova, «Apellidos de origen deotopónimo valenciano»; Jean Pierre Chambon & Pierre Chauveau, «Contributions de la toponymie à l'archéologie lexicale de la Gaule romane (I. Reliques de diminutifs féminins de lat. PONTE en pays d'oïl. II Reliques d'aocc. **friolos* < lat. FRIG ROSU en Gévaudan)»; Jean Germain, «Les termes génériques à base dialectale dans l'odonymie officielle de

Wallonie»; Fabián González Bachiller, «Entre Asturias y La Rioja: notas de toponimia y dialectología»; Emilio Nieto Ballester, «Las *Udrías*: cuestiones metodológicas y prácticas sobre zoonimia en la toponimia a partir de algunos ejemplos de la provincia de Palencia»; José Luis Ramírez Sádaba, «Apuntes toponímicos sobre el topónimo *Glera*»; Clara Elena Prieto Entrialgo, «Sobre la etimología de Colunga»; Stefan Ruhstaller & María Dolores Gordón, «La transcripción de los nombres de lugar asturianos y gallegos en un texto medieval castellano»; Patxi Salaberri, «Aproximación a la comparación de los sistemas toponímicos astur y vasco»; Martín Sevilla Rodríguez, «Asturiano *bangu*, *abangu* y los topónimos *Bango*, *L'Abangu*, *La Banga*».

En l'apartat IV «Lliteratura» es recullen 16 treballs relacionats sobretot, però no únicament, amb la producció en llengua asturiana o amb autors asturians:

Gloria Baamonde, «Realidad y ficción en *Historia universal de Paniceiros* de Xuan Bello»; Magdalena Cueto, «Del teatro al cine: *La barca sin pescador*»; Antonio Fernández Insuela, «Opiniones sobre literatura en los artículos de José Díaz Fernández en 1936 en el diario *El Diluvio* (Barcelona)»; Vicente García Oliva, «Los 'ejercicios literarios' del escritor Lluís Fontetoba»; Ramiro González Delgado, «El *topos* de l'Arcadia na lliteratura asturiana»; Roberto González-Quevedo, «El mundu de la braña na obra literaria d'Eva González»; Xosé Ramón Iglesias Cueva, «La opinión lliteraria de Junquera Huergo»; Jesús Menéndez Peláez, «Antón de Marirreguera en la tradición del Arcipreste de Hita y de Cervantes»; Marta Mori de Arriba, «Delles claves d'interpretación nos relatos de Xosé Lluís García Arias»; Francho Nagore Laín, «Algunos paralelismos entre las comedias de Antón de Braña en asturiano y de Luciano Puyuelo en aragonés»; Miguel Ramos Corrada, «Teatru asturianu y cultura proletaria»; Rafael Rodríguez Valdés, «Una carta de Benito Canella Meana a José Posada de Herrera»; Álvaro Ruiz de la Peña, «Involución lingüística y exclusión literaria. El caso asturiano»; Pablo Suárez García, «La torna del *Tirant lo Blanch* al asturianu»; Inmaculada Urzainqui, «Memoria periodística de Irene de Navia y Bellet (1726-1786), primera escritora asturiana conocida».

I finalment, l'apartat V, dedicat a la «Historia», recull els treballs següents:

Nicolás Bartolomé Pérez, «El Libro Xulgu de Lleón»; Isabel Torrente Fernández, «Xixón ya Uviéu na dómina de la monarquía asturiana».

Per a acabar aquestes línies, que no tenen altra pretensió que assenyalar l'oportunitat de l'homenatge i la vàlua del contingut d'aquesta publicació, ens referim particularment al treball de Marta Mori de Arriba, «Delles claves d'interpretación nos relatos de Xosé Lluís García Arias», que ens informa de la producció literària de l'homenatjat, en llengua asturiana, és clar, i de la seva vàlua considerable.

Un mèrit més a afegir als molts altres, científics i personals, que l'acrediten com un veritable Prometeu, i que fa ben just i necessari aquest reconeixement, el qual també honora tots els promotors i col·laboradors.

Josep MORAN
Institut d'Estudis Catalans

CANTALICIO, Giambattista Valentini (2010): *Spectacula Lucretiana*. Introducció, edició crítica, traducció amb notes i índexs de Ferran GRAU I CODINA, Josep Maria ESTELLÉS I GONZÁLEZ i Jordi PÉREZ I DURÀ; proemi de Joan Francisc ALCINA I ROVIRA; estudi codicològic de Francisc M. GIMENO I BLAY. València: Biblioteca Borja; Edicions Tres i Quatre, 299 p.

Aquest volum de presentació tan luxosa i acurada amaga en realitat una feina filològica de primer ordre. El llibre presenta l'edició crítica, amb traducció catalana anotada, de les quaranta-tres composicions poètiques que conformen els *Spectacula Lucretiana* del poeta Giambattista Valentini (ca. 1445-1515),